

© Paul Leurs (Luxemburg)

In 2015, het Internationaal Jaar van de Bodem, is bodemverontreiniging en -sanering ook het thema van de Euro-Kartoenale. 532 tekenaars uit 71 landen lieten zich inspireren door het thema. Met hun cartoons onderstrepen ze het belang van een gezonde bodem voor elk van ons.

Levensbelang

In het Italiaanse Milaan verzamelen deze zomer bijna 150 landen op de 34ste wereldtentoonstelling. Het thema van de expo is *Feeding the Planet, Energy for Life*. Het onderwerp is dan ook van levensbelang. Volgens prognoses zouden we in het jaar 2050 met ongeveer 9 miljard mensen op aarde zijn. Allemaal mensen die we op een duurzame manier van voldoende voedsel moeten voorzien. In deze editie van OVAM.link gaan we dieper in op twee prima recepten om "de planeet te voeden": voedselverliezen verminderen en de zorg voor een gezonde bodem.

De voedingsketen in Vlaanderen engageerde zich alvast om voedselverliezen tegen 2020 met 15% te verminderen. Dat staat in de 'roadmap' die de Vlaamse Regering, Boerenbond, Fevia, Comeos, UNIZO en anderen in april 2015 ondertekenden (p.2). Voedselverliezen treden immers op in elke schakel, ook bij de consument. De OVAM becijferde dat elke Vlaming jaarlijks gemiddeld 17 kg voedsel in de huisvuilzak gooit, waarvan ongeveer anderhalve kilo zelfs nog in de ongeopende verpakking. Slimme verpakkingen kunnen ook een bijdrage leveren aan het terugdringen van voedselverliezen, zo blijkt uit een nieuwe studie van Fost Plus en de OVAM (p. 3).

Om voedsel te telen hebben we natuurlijk ook een gezonde bodem nodig. Volgens de Verenigde Naties is 33 procent van de bodems wereldwijd aangetast als gevolg van vervuiling en demografische druk. Daarom riep zij 2015 uit tot het Internationale Jaar van de Bodem. De Vlaamse Bodembewust-campagne stelden we u in de vorige editie al voor. In dit nummer komen we graag nog even terug op de *Global Soil Week* (p. 4) en het Bodembewust-debat dat de OVAM organiseerde op 22 april 2015 in samenwerking met experts uit diverse hoeken (p. 5).

Tot slot stellen we u graag nog een expert voor die sinds 1 juni de rangen van de OVAM versterkt als kersvers afdelingshoofd Afval- en Materialenbeheer: Luc Goeteyn. In een dubbelinterview met zijn voorganger Rudy Meeus (p. 6-7) overloopt hij de uitdagingen en de opportuniteiten voor Vlaanderen inzake afval en materialen. De transitie naar een kringloop-economie is volgens Luc Goeteyn niet alleen noodzakelijk voor ons afvalbeheer en onze afhankelijkheid van grondstoffen, ze is net als een gezonde bodem ook pure winst voor het klimaat, en dus van levensbelang.

Jan Verheyen, woordvoerder

4

Bodem:
van levensbelang

6

"Kringloopeconomie
is pure winst voor
het klimaat"

8

Tips voor een
duurzame
festivalzomer

Vlaanderen
is materiaalbewust

Voedingsketen engageert zich voor 15% minder voedselverlies

Innovatieve verpakkingen tegen voedselverlies

We gooien met zijn allen nog heel wat voedsel in de vuilnisbak. Dat blijkt uit een analyse van het huisvuil van tweeduizend gezinnen in 2013 en 2014. Opmerkelijk: er worden nog heel wat ongeopende verpakkingen met perfect eetbaar voedsel weggegooid. Met de Ketenroadmap Voedselverlies engageren alle partners uit de voedingsketen zich om het voedselverlies tegen 2020 met 15% te verminderen. Eén van de recepten: beter verpakken.

50% van de ongeopende verpakkingen in ons afval bevat voedsel dat nog perfect eetbaar is. De houdbaarheidsdatum is niet overschreden, of de 'Ten Minste Houdbaar Tot'-datum (THT) is wel bereikt maar het product is nog perfect eetbaar. Dat is één van de opmerkelijke vaststellingen uit een studie naar voedselverspilling bij Vlaamse gezinnen in 2013 en 2014.

In totaal gooit de Vlaming jaarlijks gemiddeld 17 kilo voedsel in de huisvuilzak. Vooral fruit, brood, groenten, zuivelproducten en bereide gerechten belanden bij het restafval. Maar wat vertelt al dat voedsel in de huisvuilzak ons over hoeveel eten er wordt verspild? Willy Sarlee van de OVAM: "In vergelijking met het buitenland zit in het Vlaamse huisvuil relatief weinig voedsel. Dat het gft-afval in veel gemeenten apart wordt opgehaald, is daar mogelijk een verklaring voor. Wellicht belandt veel voedsel in de gft-bak, op de composthoop, in de kippenren of in de rioleringen. Deze analyse van de huisvuilzak geeft dus zeker geen totaalbeeld van de voedselverspilling in Vlaanderen."

opbrengt. Een expert van Flanders FOOD, de innovatiepool van de voedingsindustrie, brengt het voedselverlies in kaart bij alle voedingsbedrijven die de Materialenscan doorlopen en stelt gerichte maatregelen voor. Een andere concrete actie is dat we voedingsbedrijven ondersteunen om de consument te stimuleren minder voedsel te verspillen. Zo kunnen ze hun klanten tips geven over hoe ze geopende producten moeten bewaren zodat ze langer goed blijven."

“Als het om verpakking gaat, is minder niet altijd beter”

Liesje De Schamphelaire (FEVIA Vlaanderen)

Alle ketenpartners komen op regelmatige basis samen om acties op elkaar af te stemmen en goede praktijken uit te wisselen. Liesje De Schamphelaire: "Die samenwerking over alle schakels van de voedingsketen heen is cruciaal. We willen onder meer bekijken hoe we de verliezen tussen de schakels kunnen inperken. Dat kan bijvoorbeeld door informatie uit te wisselen over de veranderende vraag naar bepaalde producten. Maar omdat die informatie bijzonder concurrentiegevoelig is, moeten daar duidelijke afspraken over gemaakt worden."

Slimmere verpakkingen

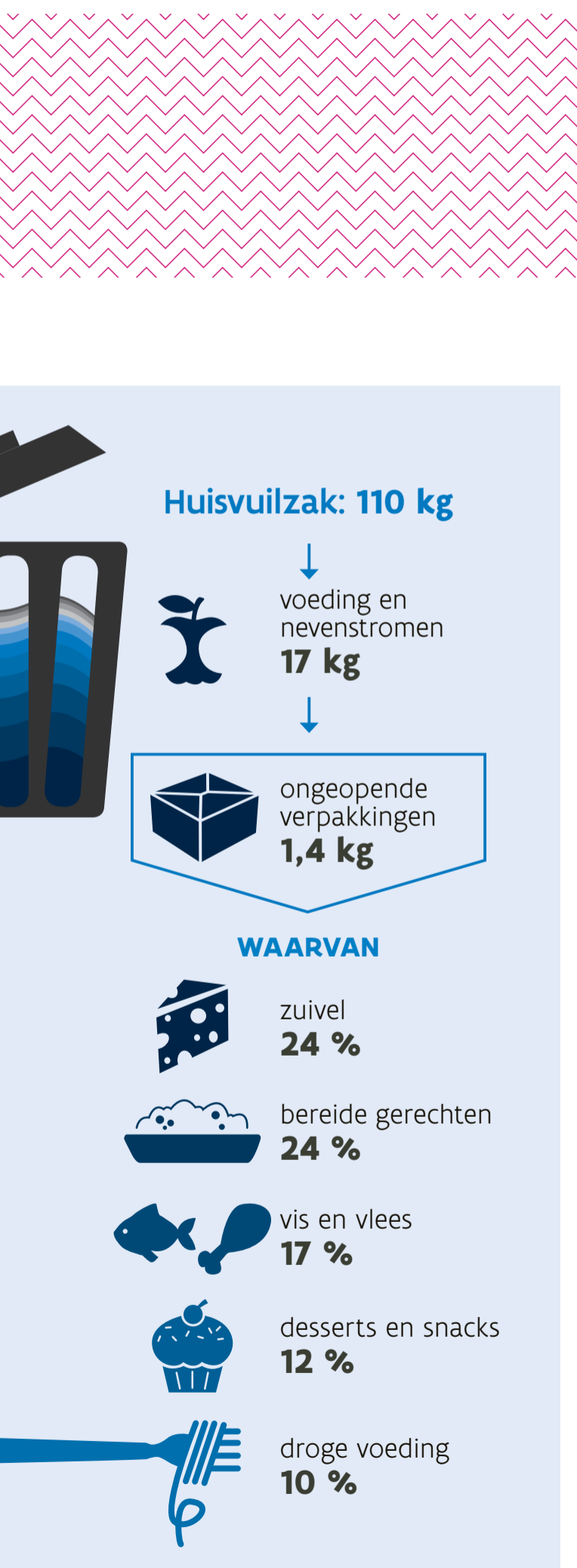
Voedingsbedrijven hebben de laatste jaren al heel wat maatregelen genomen om voedselverlies tegen te gaan. "Dat is logisch", verduidelijkt Liesje De Schamphelaire. "Het verlies van waardevolle grondstoffen betekent netto verlies voor het bedrijf. Dat zal er alles aan doen om de productieprocessen te optimaliseren zodat er zo min mogelijk voedsel verloren gaat. Daarnaast probeert de voedingssector ook de verspilling bij de consument aan te pakken. Zo heeft hij de laatste jaren volop ingezet op de verbetering van verpakkingen: door porties aan te bieden of verpakkingen te ontwerpen die je makkelijker kunt leegmaken of na opening opnieuw kunt sluiten."

Samenwerkende schakels

Voedselverlies is immers geen probleem van de consument alleen. Het treedt op in elke schakel van de voedingsketen: te kleine aardappelen die bij de oogst achterblijven op het veld, een koelinstallatie die het laat afweten ... Om het voedselverlies in Vlaanderen aan te pakken, is samenwerking tussen alle schakels dan ook cruciaal. Dat hebben de Vlaamse Regering en de ketenpartners Boerenbond, FEVIA Vlaanderen, Comeos Vlaanderen, Unie Belgische Catering, Horeca Vlaanderen, UNIZO en Buurtsuper.be begrepen; op vrijdag 3 april 2015 ondertekenden ze de Ketenroadmap Voedselverlies 2020. Met dat actieplan engageren ze zich om de voedselverliezen tegen 2020 met 15% te verminderen. De komende vijf jaar worden negen actieprogramma's uitgevoerd met in totaal 57 acties om voedselverliezen in de hele keten terug te dringen.

Concurrentiegevoelig

Liesje De Schamphelaire van FEVIA, tevens kersvers voorzitter van het Vlaams ketenoverleg voedselverlies: "Eén van de eerste acties is dat voedselverlies voortaan deel uitmaakt van de OVAM Materialenscan. Die screening toont bedrijven hoe ze hun materialen en grondstoffen efficiënter kunnen inzetten en wat dat

Dat verpakkingen een belangrijke rol kunnen spelen in de strijd tegen voedselverspilling, bevestigt een studie van de OVAM en Fost Plus. "De laatste jaren ging alle aandacht naar de vermindering van de hoeveelheid verpakking," zegt Gaëlle Janssens van Fost Plus. "Hoe minder hoe beter, dat was de redenering, maar die blijkt niet helemaal te kloppen. Verpakkingsreductie heeft haar limieten. Als het product verloren gaat door een gebrekkige verpakking, is de limiet bereikt."

Kleinere porties

De milieu-impact van een verpakt voedingsproduct over de hele levenscyclus is in de meeste gevallen een stuk hoger dan die van de verpakking zelf. Extra verpakking kan dan een goede zaak zijn voor het milieu als je zo voedselverspilling kunt voorkomen. Gezinsamenstellingen veranderen en er zijn meer alleenstaanden en kleine gezinnen. Zij hebben baat bij kleinere porties. Een ruimere keuze aan portiegroottes kan ervoor zorgen dat consumenten de hoeveelheid voedsel kopen die ze nodig hebben en zo minder verspillen.

Gaëlle Janssens: "Omschakelen van grote broden van 800 gram naar kleine broden van 400 gram is vanuit milieustandpunt al te verantwoorden als je daardoor een half sneetje minder moet weggooien – op voorwaarde dat het niet leidt tot extra autogebruik. Bij vlees wordt het kantelpunt nog veel sneller bereikt, omdat de milieu-impact van vleesproductie veel groter is dan die van brood. Vanuit milieustandpunt kun je beter twee kleine pakjes ham kopen dan één groot, als dat betekent dat je dat laatste halve sneetje niet weggooit".

Maar hoeveel voedselverlies moet er dan wel voorkomen worden om die bijkomende verpakkingen te compenseren? Om dat te berekenen werkte de studie een formule uit om voor zes voedselcategorieën het evenwichtspunt te berekenen. Daarmee kunnen verpakkers, eco-designers en detailhandelaars nu aan de slag om de verpakkingen te verbeteren, voedselverlies te compenseren én de globale milieu-impact te doen dalen.

Na een grondige sanering en herinrichting is Park Spoor Noord een groene hotspot in hartje Antwerpen waar mensen elkaar ontmoeten en zich ontspannen.

2015: Internationaal Jaar van de Bodem

Bodem: van levensbelang

Wereldwijd is 33% van de bodems aangetast als gevolg van demografische druk en vervuiling. Het is hoog tijd voor actie en daarom riepen de Verenigde Naties 2015 uit tot Internationaal Jaar van de Bodem. Van Keniaanse stammen over liefhebbers van rieslingwijn tot landbouwers rond de Middellandse Zee: een gezonde bodem is onmisbaar voor elk van ons.

Almería in het zuidoosten van Spanje. Tot 150 jaar geleden strekten zich hier dichte bossen uit, zo ver het oog reikte. Rond 1850 begon de massale ontbossing voor de ontginning van waardevolle metalen. In de plaats kwam een woestijnachtig landschap, waar nauwelijks iets groeit. Door die wijziging in landgebruik blijft regen uit en drijven de overvolle wolken terug naar zee. De toegenomen luchtvervuiling werkt de verwoestijning nog in de hand, want schadelijke stoffen in de lucht vertragen de vorming van regendruppels. In andere landen rond de Middellandse Zee speelt zich een gelijkaardig scenario af. Door de toegenomen droogte komen veel landbouwers zonder werk te zitten. Voor velen onder hen zit er niets anders op dan hun geluk elders te gaan beproeven.

Dit voorbeeld toont glashelder aan hoe veranderingen in het bodem- en landgebruik op termijn verstrekende gevolgen kunnen hebben voor natuur, landbouw en de levensomstandigheden van de plaatselijke bevolking. De bodem mag niet los worden gezien van de omgeving en de diensten die ze ons levert. Een zuivere bodem zorgt voor gezond voedsel en helder drinkwater, slaat koolstof op, levert de ruimte die we nodig hebben om te wonen, te leven, te werken en te ondernemen.

Eindige grondstof

Om te benadrukken hoe essentieel bodemkwaliteit is voor het leven op aarde hebben de Verenigde Naties 2015 uitgeroepen tot het Internationaal Jaar van de Bodem. Het doel: het grote publiek er bewust van maken hoe belangrijk de bodem is voor elk van ons. Bodem is een eindige grondstof; binnen een mensenleven kun je het verlies en degradatie van een gezonde, vruchtbare bodem niet ongedaan maken. Volgens de Voedsel- en Landbouworganisatie van de VN is 33 procent van de bodems wereldwijd aangetast als gevolg van demografische druk en vervuiling.

Om de bodem te beschermen is dringend actie nodig. Goedele Vanacker van de OVAM: "Het probleem is dat een gezonde bodem onder de grond zit, niet zichtbaar is en dus door veel mensen onbelangrijk wordt gevonden. Dit Jaar van de Bodem moet het tij helpen keren."

Rituelen

Op de Global Soil Week in Berlijn dit voorjaar bogen 600 wetenschappers en beleidsmakers uit 80 landen zich over de bodemuitdagingen die ons wereldwijd te wachten staan. Caroline Newton van de OVAM sprak er over hoe sanering hand in hand kan gaan met innovatieve manieren van herontwikkeling en nieuwe vormen van financiering zoals crowdfunding.

Caroline Newton: "Tijdens de Global Soil Week hebben mijn collega Goedele Vanacker en ik tientallen bodemspecialisten uit de hele wereld gesproken over hun ervaringen. Dat leverde een hele korf interessante verhalen op. Die zetten het maatschappelijke belang van een gezonde bodem nog maar eens in de verf. In Kenia bijvoorbeeld heeft de bodem bij bepaalde etnische groepen een religieuze betekenis. Ze gebruiken de bodem voor hun rituelen en daarvoor hebben ze een ongeschonden bodem nodig, waar geen vee graast of aan landbouw wordt gedaan. De Keniaanse overheid werkt momenteel aan een wetsvoorstel dat het recht op grond voor godsdienstbeleving in de grondwet verankert."

"Een ander interessant verhaal ging over de rieslingwijnen", vult Goedele Vanacker aan. "De kwaliteit en de smaak van de wijn hangt af van de bodem waar de rieslingdruiven op groeien. Al naargelang de bodem waarop de wijn is aangeplant, ontwikkelt hij bijzondere minerale aroma's. Op elke wijnfles staat daarom de naam van de bodem vermeld. Hoe beter de bodem, hoe lekkerder de wijn. Willen we ook in

de toekomst van de geneugten van een lekker glas rieslingwijn genieten, dan moeten we de gezondheid van die bodems koste wat het kost bewaken."

Stijgende huizenprijzen

Dat een gezonde bodem voor een economische meerwaarde kan zorgen, toont de sanering en herontwikkeling van Park Spoor Noord in Antwerpen. Het verontreinigde spoorwegterrein werd omgevormd tot een uitgestrekt landschapspark dat vandaag druk bezocht wordt door buurtbewoners, joggers, spelende kinderen, voetballende jongeren, ... Het park zorgde bovendien voor een opwaardering van de omliggende woonwijken en deed de huizenprijzen stijgen. Caroline Newton: "De sanering van de bodem en de daaropvolgende herontwikkeling was een enorme opsteker voor de buurt. Park Spoor Noord is een groene hotspot midden in het stadsgebruik waar mensen zich ontspannen en elkaar ontmoeten."

Een schone bodem is ook doorslaggevend voor de vitaliteit van de natuur en haar ecosystemen. Goedele Vanacker: "Willen we die maatschappelijke functies vrijwaren, dan moet iedereen zorgvuldiger omspringen met de bodem. Beleidsmakers maar ook burgers kunnen hun steentje bijdragen: door geen onkruidverdelgers te gebruiken in de tuin, door geen afval achter te laten of te verbranden, door verschillende inheemse planten aan te planten en zo de biodiversiteit en het bodemleven te versterken."

Blijf op de hoogte van alle initiatieven rond het Internationale Jaar van de Bodem via www.bodembewust.be. Kent u zelf inspirerende verhalen die het maatschappelijke belang van een gezonde bodem laten zien, bezorg ze ons dan via soilstories@ovam.be.

OVAM zet bodem in de kijker op Wereldtentoonstelling

Van 1 mei tot 31 oktober 2015 loopt in Milaan de 34ste Wereldtentoonstelling. Het thema is deze keer 'Voedsel voor de planeet, energie voor het leven'. "In het Belgische paviljoen worden onder meer milieuseminaries georganiseerd. Daarin komen thema's aan bod die de OVAM na aan het hart liggen, zoals voedselverlies, voedselverpakkingen en bodemkwaliteit", zegt OVAM-woordvoerder Jan Verheyen. "Aangezien 2015 het internationale Jaar van de Bodem is, zet de OVAM het thema 'bodem' in de kijker. We gaan onder meer onze campagne Bodembewust toelichten, waarin we aan de hand van verhalen duidelijk maken welke impact bodem heeft op onze economie, innovatie, leefomgeving en gezondheid. Die campagne willen we graag uitbreiden naar andere landen. Op de Wereldtentoonstelling zetten we Vlaamse en internationale getuigenissen over bodem uitgebreid in de verf."

'Bodemverontreiniging en -sanering', dat is het thema van de Euro-Kartoenale dit jaar. De OVAM was hoofdsponsor.

4x bodembewust

Hoe kan een gezonde bodem kanker genezen? Die vraag was één van de prikkelende voorzetten om het debat 'Bodembewust' op 22 april 2015 op gang te trekken. Vier experts uit uiteenlopende hoek gingen in debat met een panel van bodemexperts over de maatschappelijke relevantie van een gezonde bodem. We pikten er de opmerkelijkste uitspraken uit.

Leo Bormans (auteur van o.a. 'The World Book of Happiness')

"Bodem verbindt mensen"

"Werken aan een betere bodem kan helpen om mensen met elkaar te verbinden. In Eindhoven verkozen enkele buurtbewoners onlangs een 250-jarige plataan tot hun gezamenlijke 'geluksplek'. Ze bouwden een podium rond de kwetsbare wortels en spraken de ambitie uit om deze boom liefst 1000 jaar oud te laten worden. Intussen houdt de buurt feesten en optredens aan de plataan."

Bart Vercoutere (algemeen directeur i-Cleantech Vlaanderen)

"Fundament van de kringlooeconomie"

"Innovatie maakt de bodem tot een fundament voor de ontwikkeling van kringlooeconomie. Zo zijn er in Vlaanderen nog heel wat historische afvalstortplaatsen die we via 'enhanced landfill mining' kunnen inschakelen in de materiaalkringloop. De technieken die we daarvoor inzetten stellen de principes van de afvalhiërarchie ter discussie. Andere interessante denksporen: warmte en overbodige koolstof opslaan in de (ondiepe) bodem en de bodem gebruiken als een reservoir en bron voor warmte en koude."

Steven Van Passel (hoogleraar Milieueconomie, UHasselt)

"Hoeveel is de bodem echt waard?"

"Pas wanneer we de werkelijke waarde van de bodem kunnen inschatten, zullen we er zorgvuldiger mee omspringen. Nu kijken we vaak ofwel enkel naar de ecologische, ofwel enkel naar de economische waarde. De milieueconomie ontwikkelt instrumenten en betalingssystemen om de totale waarde van bodemsystemen zo goed mogelijk in te schatten. Zo wordt economische rendabiliteit een vaste dimensie in de regelgeving rond bodem."

Jan Tytgat (diensthoofd Toxicologie en Farmacologie, KU Leuven)

"De bodem is een rijke apotheek"

"De bodem is een bijzonder rijke apotheek die heel wat nuttige medicijnen in petto heeft. Voorbeeld bij uitstek zijn de bodembacteriën die krachtige antibiotica produceren. Ze vormen een geschikt alternatief voor klassieke antibiotica, waartegen de bacteriën in ons lichaam steeds resistenter worden."

"We zijn het aan de maatschappij verplicht om de chronische toxiciteit van bodempolluenten zoals asbest, cyanide of solventen nog beter aan te pakken. Het zijn onzichtbare ziekmakers, met grote gevolgen voor de gezondheid van ons allemaal."

Afdelingshoofd Rudy Meeus geeft fakkel door aan Luc Goeteyn

“Kringlooeconomie is pure winst voor het klimaat”

“In een kringlooeconomie wordt afval maximaal gerecycleerd om de materialen opnieuw te gebruiken. Dat levert een enorme winst op voor het klimaat.” Dat zegt Luc Goeteyn, milieu-expert en sinds 1 juni kersvers afdelingshoofd Afval- en Materialenbeheer. Op het ogenblik dat hij in de voetsporen trad van zijn voorganger Rudy Meeus peilde OVAM.link bij beide heren naar de uitdagingen die Vlaanderen te wachten staat inzake afval en materialen.

Luc Goeteyn (links) en Rudy Meeus

Mijnheer Meeus: welke uitdagingen staan uw opvolger te wachten?

Rudy Meeus: "Met het Vlaams Materialenprogramma (VMP) hebben we de bakens uitgezet om Vlaanderen tegen 2040 naar een kringlooeconomie te loodsen en de kringloop van materialen zoveel mogelijk te sluiten. Dat is een langetermijnuitdaging van formaat, die een nauwe samenwerking en engagement vraagt van partners uit alle hoeken van de maatschappij. Via het VMP hebben we een breed draagvlak gecreëerd om van Vlaanderen dé recyclagehub van Europa te maken. De drive die nu leeft bij ondernemingen, kennisinstellingen, overheid en middenveld kun je enkel behouden door continu aan de verdere realisatie van die ambities te timmeren."

Luc Goeteyn: "Vandaag is iedereen ervan overtuigd dat een grondstoffenarme regio als Vlaanderen zich moet organiseren in een kringlooeconomie. Nu moet dat voornemen in de praktijk worden omgezet. Dat is niet alleen voor mij persoonlijk een uitdaging; alle Vlamingen hebben belang bij die transitie."

Rudy Meeus: "Op kortere termijn stomen we tegen eind dit jaar een uitvoeringsplan voor het lokaal beheer van materiaalkringlopen klaar. Dat beschrijft in detail hoe we de komende jaren huishoudelijk en vergelijkbaar bedrijfsafval willen voorkomen, selectief inzamelen en verwerken. We bekijken onder meer hoe we onze instrumenten beter kunnen afstemmen op een duurzaam materialenbeleid."

Tegen het jaar 2022 wil de OVAM de hoeveelheid restafval van gezinnen en bedrijven met 15 procent doen dalen. Hoe moet Vlaanderen die ambitie waarmaken?

Rudy Meeus: "De hoeveelheid restafval bij burgers daalde jaren zienderogen, maar die neerwaartse trend stagneert. Willen we opnieuw een knik in de curve zien, dan moeten we met z'n allen serieuze inspanningen leveren. Uit een sorteeraanlyse van het restafval bij 2000 Vlaamse gezinnen blijkt dat we nog heel wat recycleerbaar afval in de vuilnisbak gooien. Zo belandt nog veel gft-afval in de huisvuilzak en is bijna de helft van het grofvuil recycleerbaar."

Luc Goeteyn: "De omschakeling van een louter afvalbeheer naar een duurzaam gebruik van materialen en grondstoffen moet recyclage en hergebruik wind in

de zeilen geven. Bij bedrijven biedt de Materialenscan ongetwijfeld nog veel perspectieven. Die screening toont hen hoe ze hun materialen efficiënter kunnen inzetten. Door hen de handvatten aan te reiken om hun reststromen uit te wisselen en hun afval selectief in te zamelen wordt duurzaam materialenbeheer meer en meer realiteit."

Mijnheer Goeteyn, u was achtereenvolgens aan de slag bij de Bond Beter Leefmilieu, de Milieu- en Natuurraad Vlaanderen en de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM). Hoe kijkt u als buitenstaander naar het afval- en materialenbeleid van de OVAM?

Luc Goeteyn: "Ik voel me eerlijk gezegd niet helemaal een buitenstaander. In een vorig leven was ik medewerker op het kabinet van de viceminister-president. In die functie heb ik de eerste voorstellen en stappen naar een duurzaam materialenbeheer van dichtbij meegemaakt. Van bij het begin was ik fan van het innovatieve en visionaire verhaal waarmee de OVAM de bestaande regelgeving en het beleid wilde omgooien. Nu is de tijd aangebroken om voluit concrete stappen te zetten richting kringlooeconomie. Bovendien blijkt uit alle rapporten over de performantie van de Vlaamse overheidsdiensten dat de OVAM aan de kop van het peloton rijdt, zowel inhoudelijk als operationeel. Voor mij was ook dat een belangrijk argument om me kandidaat te stellen."

Eind vorig jaar verscheen het boek '40 graden in de schaduw' over de klimaatverandering, waarvan u één van de auteurs was. Welke kansen biedt die expertise voor de OVAM?

Luc Goeteyn: "Er rest ons niet veel tijd meer om een oncontroleerbare klimaatopwarming een halt toe te roepen. De overstap naar een koolstofarme kringlooeconomie is meer dan ooit nodig. In een lineaire economie worden ruwe grondstoffen ontgonnen om producten mee te maken. Die belanden aan het eind van hun leven op de afvalberg. Dat is een productieproces dat veel energie opsloort en klimaat-onvriendelijk is. Een kringlooeconomie is een opsteker voor het klimaat: alle afval wordt zoveel mogelijk gerecycleerd en draait rondjes in permanente materiaalkringlopen. Zo besparen we enorm veel energie. Aluminiumproductie op basis van recyclage is

bijvoorbeeld 90 procent energiezuiniger dan het winnen van aluminium uit ruwe erts."

U bent planoloog van opleiding. Welke parallellen ziet u met de thema's van de OVAM?

Luc Goeteyn: "In het dichtbevolkte Vlaanderen is ruimte een schaars goed. Daarom moeten we efficiënt omspringen met elke vierkante meter. Helaas gebeurt dat nog niet altijd. In stedelijke gebieden liggen nog heel wat verlaten en verloederde terreinen waar de historische bodemverontreiniging een hypotheek legt op de herontwikkeling. Net op die sites kunnen interessante synergieën ontstaan tussen bodemsanering en innovatieve vormen van herontwikkeling waarbij bijvoorbeeld materiaalefficiëntie en klimaatneutraliteit centraal staan."

Mijnheer Meeus, u was 12 jaar afdelingshoofd bij de OVAM. Wat beschouwt u als uw belangrijkste realisatie? En wat brengt de toekomst voor u?

Rudy Meeus: "Ik heb mee aan de kar getrokken, omstandigheden gecreëerd die realisaties mogelijk maakten. Eén realisatie claimen is dus onmogelijk. Bovendien zit ik er nu nog te dicht met de neus op om te kunnen aflijnen waar ik het verschil heb gemaakt."

"Ik blijf wel nog een jaar actief als adviseur van Luc en voorzitter van Vlaamse Compostorganisatie (Vlaco). Nadien ben ik pensioengerechtigd en zit mijn loopbaan erop."

Luc Goeteyn: "Rudy laat het eerste deel van de vraag grotendeels onbeantwoord en die bescheidenheid siert hem. Maar ik wil graag in zijn plaats antwoorden. De paradigmaverschuiving die hij samen met de hele OVAM de afgelopen jaren teweeggebracht heeft, is een indrukwekkende tour de force. Iedereen is intussen overtuigd van het strategische belang van de omslag naar een kringlooeconomie. In de geschiedenis van het Vlaamse milieubeleid zijn er weinig of geen voorbeelden van een organisatie die erin geslaagd is om een dergelijke mentaliteitswijziging dermate doorgedreven in gang te zetten. Het resultaat: het duurzame materialenbeheer is vandaag de rode draad door het Vlaamse milieubeleid. Die verdienste mogen we gerust meer in de verf zetten."

"Afvalproblematiek moeten we wereldwijd aanpakken"

Van 7 tot 9 september zakken meer dan 1.300 experts en topverantwoordelijken uit de wereldwijde afvalsector af naar Antwerpen. "Dé kans om de afvalproblematiek internationaal op de agenda te zetten", benadrukt Philip Heylen, voorzitter van het congres *Let's make the most of our resources and waste!* van de International Solid Waste Association (ISWA).

Vlaanderen staat wereldwijd bekend als een toonaangevende regio op het vlak van afvalbeheer. Hoe belangrijk is het dan nog voor Vlaanderen dat ISWA in Antwerpen neerstrijkt?

Philip Heylen: "Vlaanderen staat inderdaad aan de top inzake afval- en materialenbeheer. Maar dat wil niet zeggen dat de rest van de wereld dat weet. Dat wij dit jaar de eer hebben om zo'n toonaangevend afvalcongres te organiseren, mag je gerust uniek noemen. Het is dé kans om het afvalthema internationaal op de agenda te zetten."

"De helft van de wereldbevolking leeft op een enorme afvalberg. Wij hebben het geluk dat we in Vlaanderen leven, waar het gros van de afvalstromen doelgericht beheerd en maximaal gerecycleerd worden. Het is onze morele plicht om die knowhow

met de rest van de wereld te delen. Daar kunnen ook onze bedrijven alleen maar beter van worden."

Tussen de klinkende namen van keynotesprekers als Dambisa Moyo, Dixie Dansercoer en Pierre-Yves Cousteau staat ook Achim Steiner. Het hoofd van het United Nations Environment Programme (UNEP) stelt er het eerste Global Waste Management Outlook van de Verenigde Naties voor. Een belangrijk signaal?

Philip Heylen: "Jazeker. Het Global Waste Management Outlook slaat voor de eerste keer een brug tussen het afvalbeleid en de klimaatdoelstellingen. Immers, door afval te recyclen bespaar je enorm veel energie en beperk je de CO₂-uitstoot. Willen we de klimaatverandering een halt toeroepen, dan is een duurzaam afval- en materialenbeheer een van de

Philip Heylen

cruciale stappen. Dat het UNEP het ISWA-congres in Antwerpen uitkiest om die visie wereldkundig te maken, is een krachtig signaal."

Wanneer kunnen we het congres geslaagd noemen?

Philip Heylen: "Als ISWA '15 erin slaagt om de wereld te laten inzien dat de afvalproblematiek een uitdaging is die we de komende jaren globaal moeten aanpakken. In Vlaanderen besteden we 160 euro per persoon per jaar aan duurzaam afvalbeheer; in sommige landen is dat minder dan 2 dollar per dag. Willen we mee aan de top blijven inzake duurzaam materialenbeheer dan mogen we niet navelstaren, maar moeten we oproepen tot internationale solidariteit."

Tips voor een duurzame festivalzomer

Meedoen met de Groenevent Awards van dit jaar? Doe de Groenevent scan op groenevent.be

Nu de zomer is ingezet, timmeren festivals in heel Vlaanderen hun podia in elkaar. Wat is er leuker dan met vrienden in de zon naar muziek luisteren? Grootschalige events hebben echter een stevige ecologische voetafdruk: elektriciteit voor spots en boxen, fastfood, plastic bekens ... De winnaars van de OVAM Groenevent Awards 2014 getuigen hoe het duurzamer kan.

Steven Vromman, DRANOUTER:

“Duurzaamheid zit in het DNA van Dranouter”

Al vijf jaar zet Steven Vromman, alias Lowimpactman, zijn schouders onder de vergroening van het festival Dranouter. “We proberen duurzaamheid te verankeren in het DNA van het festival. De waslijst met maatregelen om de ecologische voetafdruk te verminderen is intussen lang: er zijn composttoiletten, afvalwater wordt gezuiverd, er is steeds meer ledverlichting op de podia, via een samenwerking met Natuurpunt wordt de lokale natuur versterkt en alle borden en bestek zijn biologisch afbreekbaar.”

Tim Rahoens, MEKITBURN:

“Maaltijden in grote en kleine porties”

Het kleinere festival Mektiburn in Vilvoorde besteedt veel aandacht aan hergebruik, groene energie en efficiënt watergebruik. “Onder de noemer Mektigreen maken we Mektiburn zo duurzaam mogelijk”, vertelt bezieler Tim Rahoens. “Voor onze medewerkers is er bijvoorbeeld een centrale keuken, zodat ze niet zelf eten moeten meebrengen. We werken met lokale leveranciers en bieden voedsel uit eigen streek aan, zowel met vlees als vegetarisch. De maaltijden zijn in verschillende porties beschikbaar, zodat er minder wordt weggegooid.” Dit jaar ligt de focus nog meer dan vroeger op de sensibilisering van de bezoekers. “We maken op een ludieke manier duidelijk dat er voldoende vuilnisbakken staan en dat mensen hun vuil beter kunnen sorteren dan het op de grond te gooien. Samen met de lokale afvalophaler gaan we karton, pmd en restafval gescheiden ophalen.”

Jeroen Vereecke, BOOMTOWN:

“Al het fleswater vervangen door kraantjeswater”

Het Boomtown-festival in Gent werd uitgeroepen tot een duurzaam voorbeeldenvenement. “We focussen niet op kleine acties, maar vertrekken van een globaal duurzaamheidsbeleid”, zegt organisator Jeroen Vereecke. “Afval, energie, mobiliteit, aankoopbeleid op het vlak van eten en productiemateriaal ... Overal bekijken we waar het ‘groener’ kan. Groenten en fruit kopen we aan bij een biologisch landbouwbedrijf, en de aangeboden maaltijden zijn grotendeels vegetarisch. Wie toch een hamburger wil, krijgt biovlees voorgeschoteld. Vanaf dit jaar worden al onze dranken verkocht in herbruikbare bekens in plaats van wegwerpbekens. Voor de bieren was dat vorig jaar al zo, nu geldt het ook voor de frisdranken. Fleswater bieden we helemaal niet meer aan, we stappen als eerste festival volledig over op kraantjeswater. Dat wordt gefilterd, gekoeld en eventueel gecarboniseerd om spuitwater te maken. Het is al te gek om stapels plastic waterflesjes te laten aanvoeren door vervuilende vrachtwagens als er overal waterleiding ligt.”

Meer weten?

De OVAM is geïnteresseerd in uw vragen, opmerkingen en suggesties.

Schrijf ons via
ovam.link@ovam.be

 www.facebook.com/ovam.be

 @PersAtOVAM

Colofon

Verantwoordelijke uitgever en hoofdredacteur: Jan Verheyen
- Redactieraad: Patriek Casier, Sofie De Keyser, Willy Sarlee, Els Van Camp, Anne Vandeputte en Caroline Van Gool.
Redactieadres: OVAM, Stationsstraat 110, 2800 Mechelen, ovam.link@ovam.be - Foto's: Bart Lasuy, Donald Woodrow, Yann Bertrand, Miranda Vankerck, Stad Antwerpen, Shutterstock.
Redactie en realisatie: www.pantarein.be. Wettelijk depotnummer: D/2015/5024/08 - Oplage: 3250 ex. - De meningen die derden in dit magazine vertolken, vallen buiten de verantwoordelijkheid van de OVAM. Gegevens uit deze nieuwsbrief mag u overnemen mits de bron wordt vermeld. De OVAM en de bij deze uitgave betrokken redactie en medewerkers aanvaarden geen aansprakelijkheid voor gevolgen die zouden kunnen ontstaan uit het gebruik van in deze uitgave opgenomen informatie.